

Human trafficking: current state and features of qualification

Торгівля людьми: сучасний стан та особливості кваліфікації

Nadiya Humenna

Key words:

human trafficking, combating human trafficking, recruiting, vulnerable state, pimping, prostitution.

Ключові слова:

торгівля людьми, боротьба з торгівлею людьми, вербування, уразливий стан, сутенерство, проституція.

Торгівля людьми є однією із найжорстокіших форм порушення основних прав і свобод людини. Незалежно від виду експлуатаційної мети, торгівля людьми має тяжкі, а часом фатальні наслідки для постраждалих осіб. Злочин торгівлі людьми постійно еволюціонує внаслідок прагнень злочинців отримати щонайвищі прибутки від експлуатації постраждалих та протистояти зусиллям правоохоронних органів із протидії їхній злочинній діяльності¹.

Для України торгівля людьми була і залишається актуальною проблемою. Сучасні форми експлуатації людини та нові виклики, що їх переживає світ, створюють загрозу потрапляння у ситуацію торгівлі людьми практично всіх соціальних груп населення. Воєнні дії, економічна нестабільність, підвищення мобільності населення, в тому числі з метою трудової міграції, зростання безробіття, збільшення доступу населення до інформаційних мереж сприяють поширенню цього злочину².

Науковий аналіз проблем, пов'язаних із торгівлею людьми та боротьбою з цим ганебним явищем, в Україні було розпочато на початку ХХ ст. Водночас, незважаючи на велику кількість наукових праць із цієї тематики, вона не втрачає своєї актуальності та не має характеру завершеної наукової проблеми через те, що форми торгівлі людьми і незаконні угоди щодо людини постійно трансформуються³. В українській юридичній науці проблему боротьби з торгівлею людьми у своїх працях досліджували такі фахівці з кримінального права і кримінології, як О. Бандурка, О. Горбунова, Н. Гуторова, І. Карпець, В. Козак, Г. Кохан, В. Куц, К. Левченко, Б. Лизогуб, А. Орлеан, В. Панов, К. Черевко, В. Чумак та інші.

В українському законодавстві поняття торгівлі людьми вперше з'явилося у 1998 р., коли Кримінальний кодекс (далі – КК) України було доповнено ст. 124 «Торгівля людьми». Згідно з цією статтею, торгівлею людьми визнавалось відкрите чи таємне заволодіння людиною, пов'язане із законним чи незаконним переміщенням за згодою чи без згоди особи через державний кордон України або без такого для подальшого продажу або іншої оплатної передачі з метою сексуальної експлуатації, використання в порнобізнесі, втягнення у злочинну діяльність, залучення в боргову кабалу, усиновлення в комерційних цілях, використання у збройних конфліктах, експлуатації її праці. У КК України, який набрав чинності 1 вересня 2001 р., визначення цього злочину було принципово змінено. Відповідно до ст. 149 КК України (у редакції 2001 р.) «Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо передачі людини», торгівлею людьми визнавалися продаж, інша оплатна передача людини, а також здійснення стосовно неї будь-якої іншої незаконної угоди, пов'язаної із законним чи незаконним переміщенням за її згодою або без згоди через державний кордон України для подальшого продажу чи іншої передачі іншій особі (особам) з метою сексуальної експлуатації, використання в порнобізнесі, втягнення у злочинну діяльність, залучення в боргову кабалу, усиновлення

¹ Україна як країна призначення для торгівлі людьми. Матеріали для практичного використання працівниками прикордонної служби, правоохоронних органів та суддями / [М.О. Васильєва, В.В. Касько, А.М. Орлеан, О.В. Пустова]. – К.: Фенікс, 2012. – С. 6.

² Протидія торгівлі людьми: збірник нормативно-правових актів. – Київ, 2016. – С. 5.

³ Орел Ю.С. Актуальні проблеми боротьби з торгівлею людьми в Україні / Ю.С. Орел // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2014. – № 1 (32). – С. 41.

(удочеріння) в комерційних цілях, використання у збройних конфліктах, експлуатації її праці⁴. Аналізуючи цю статтю, можна дійти висновку, що вона охоплювала доволі широкий спектр діянь, за які наставала кримінальна відповідальність. Деякі з них було криміналізовано вперше, а деякі є самостійними складами злочинів, які містилися в різних статтях Кримінальних кодексів Радянської України. На думку К.О. Черевка, такий підхід показав, що наша незалежна держава вийшла на новий, більш якісний правовий рівень. Однак, цьому сприяв і соціально-політичний фактор у вигляді руйнування «залізної завіси», несприятливого соціально-економічного стану життя після розпаду СРСР та перерозподілу влади, масового відтоку молоді з країни. Всі ці події створили ідеальні умови для існування роторгівлі, а тому не дивно, що законодавець почав приділяти більше уваги цій проблемі⁵.

Однак, незважаючи на вагомні зміни, вітчизняна кримінально-правова норма щодо регулювання питання кримінальної відповідальності за торгівлю людьми містила низку недоліків, які суперечили міжнародним нормам. Так, наприклад, у ст. 149 КК України (у редакції 2001 р.) передбачалася відповідальність тільки продавця (покупець міг бути притягнутим до відповідальності лише як співучасник злочину). Продаж людини вважався закінченим злочином із моменту передачі людини у фактичну власність та отримання грошової винагороди. Це було законодавчим недоліком, оскільки суперечило міжнародному поняттю торгівлі людьми, яке зазначене в Протоколі про попередження та запобігання торгівлі людьми, особливо жінками та дітьми, та покарання за неї, що доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності, прийнятому 15 листопада 2000 р.

Саме тому у 2006 р. вищезгадана норма знову зазнала змін. У сучасній редакції ст. 149 КК України «Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини» кримінально караним визнається торгівля людьми або здійснення іншої незаконної угоди, об'єктом якої є людина, а також вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, з використанням обману, шантажу чи уразливого стану особи.

У межах розгляду ознак складу злочину, передбаченого ст. 149 КК України, варто звернути увагу на таке.

Торгівля людьми у формі купівлі-продажу людини, а також інша незаконна угода щодо людини, утворюють склад злочину незалежно від наявності способів (обману, шантажу, використання уразливого стану, застосування насильства тощо). Обов'язковими ці способи є лише для таких форм цього злочину, як вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини.

Вербуванням є вчинення дій, спрямованих на досягнення людиною добровільної (наприклад, шляхом запрошування або вмовляння) або вимушеної (шляхом шантажу, погрози застосування насильства) домовленості про її подальшу експлуатацію або на переміщення, переховування, передачу іншій особі. У випадку припинення правоохоронними органами злочину під час намагання перемістити завербовану особу через кордон торгівля людьми має кваліфікуватися як закінчений злочин у формі вербування, а не як замах на переміщення⁶.

Поняття уразливого стану (п. 2 примітки до ст. 149 КК України) є оціночною юридичною категорією. При з'ясуванні його наявності доцільно звернути увагу на те, що він може бути двох видів (фізіологічний та соціальний):

1) Фізіологічний – зумовлений фізичними чи психічними властивостями або зовнішніми обставинами стан особи, який позбавляє або обмежує її здатність усвідомлювати свої дії (бездіяльність) або керувати ними, приймати за своєю волею самостійні рішення, чинити опір насильницьким чи іншим незаконним діям. Такий стан особи може бути викликаний:

а) психічними властивостями (наявність певних захворювань, розладів або відхилень у психічній діяльності тощо);

⁴ Кримінальний кодекс України (від 05 квітня 2001 р.): Прийнятий сьомою сесією ВР України / за ред. М.І. Мельника. – К., 2001.

⁵ Черевко К.О. Кримінальне законодавство України щодо протидії торгівлі людьми / К.О. Черевко // Актуальні проблеми кримінального права та кримінології у світлі реформування кримінальної юстиції: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (19 трав. 2016 р., м. Харків, Україна) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; Кримінол. асоц. України; Ун-т Англія Раскін; Праз. ін-т дослідж. з питань безпеки (PSSI); Чес. кримінол. т-во; Харків. міськ. осередок гром. орг. «Всеукр. асоц. кримін. права». – Харків: ХНУВС, 2016. – С. 37–38.

⁶ Довідник професійного судді щодо застосування судами України ст. 149 КК України / [Л.П. Никифоряк, А.М. Орлеан, Н.С. Стефанів]. – Київ: «Фенікс», 2015. – С. 7.

- б) фізичними властивостями (неможливість чинити опір незаконним діям через фізичну хворобу, певні фізичні вади тощо);
- в) певними зовнішніми факторами (наприклад, приведенням особи до несвідомого стану шляхом застосування снодійних чи наркотичних засобів). Наявність або відсутність фізіологічного уразливого стану потерпілого та його використання обвинуваченим під час вчинення злочину може (проте не обов'язково) бути підтвердженою результатами медичної, психологічної, психіатричної або комплексної експертизи потерпілого, що свідчатиме про наявність в особі фізичного захворювання чи фізичної вади, особливого психологічного стану (наприклад, стресу, фрустрації і т. ін.) та (або) іншими доказами.
- 2) Соціальний – збіг тяжких особистих сімейних або інших обставин. Сукупність таких обставин змушує людину погодитися бути експлуатованою. Для наявності соціального уразливого стану не є характерним обмеження здатності особи усвідомлювати свої дії, керувати ними та чинити опір неправомірному впливу. Тому наявність такого стану має, насамперед, підтверджуватися не результатами експертиз, а сукупністю доказів існування низки тяжких особистих сімейних або інших обставин (довідок або документів, що містять відомості про склад сім'ї, стан здоров'я хворих членів сім'ї, вартість їх лікування, відсутність постійного доходу, пошук роботи, наявність боргів, відсутність майна у власності, характеристику особи тощо). Зокрема, в одному із судових рішень зазначається, що «потерпілі у даному кримінальному провадженні погодилися на пропозицію обвинуваченої працювати за кордоном через скрутне матеріальне становище, в якому перебував кожен із них у зв'язку із відсутністю постійної роботи, перебування деяких із них на утриманні інших осіб»⁷.

Відповідальність за торгівлю людьми не виключається у випадку наявності згоди людини на її подальше неправомірне використання, отриманої внаслідок обману, шантажу, використання уразливого стану особи або стану матеріальної чи іншої залежності, використання службового становища, застосування чи погрози застосування насильства. Отже, така згода є нікчемною та не береться до уваги⁸. В одному із судових рішень зазначається, що «правильним є висновок суду першої інстанції про те, що згода потерпілих на зайняття проституцією була не добровільною, а вимушеною, зумовленою уразливим становищем внаслідок збігу об'єктивних тяжких особистих обставин, що істотно обмежувало їх у можливості вільного вибору та не відповідало їх справжнім інтересам. Саме сукупність таких обставин і була вміло використана для впливу на волю потерпілих із метою їх подальшого вербування, переміщення, переховування, передачі з метою експлуатації»⁹.

Обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони розглядуваного складу злочину є мета експлуатації людини, яку повинна усвідомлювати винна особа. Проте фактична реалізація такої мети не обов'язкова для наявності закінченого складу злочину.

У випадку експлуатації праці кінцевою метою торгівлі людьми є саме примусова праця. За міжнародним законодавством, примусова праця (примусове надання послуг) – усяка робота або служба, що вимагається від будь-якої особи під загрозою якогось покарання, для якої ця особа не запропонувала добровільно своїх послуг. Про те, що праця є примусовою, може свідчити:

- а) використання людини, яка працює через погрозу застосування насильства;
- б) невіплата винагороди за раніше виконану роботу;
- в) погроза видачі працівника-нелегала органам влади;
- г) обмеження свободи пересування;
- д) неповернення відібраного паспорта або інші обставини.

Поміж іншим, до трудової експлуатації на практиці відносять примусову консумацію та примусове залучення особи до жебрацтва.

⁷ Ухвала апеляційного суду Чернігівської області від 08 лютого 2014 р.; справа № 735/823/2013; провадження № 11-кп/795/57/2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/37147647>.

⁸ Вирок Рівненського міського суду від 17 квітня 2013 р.; справа № 1715/20652/12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/30922730>.

⁹ Ухвала апеляційного суду Чернігівської області від 05 березня 2015 р.; справа № 728/2695/14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42986705>.

За матеріалами одного із судових рішень до примусової було віднесено працю зі «встановленням 12-годинного робочого дня з двома-трьома перервами по 10–15 хвилин без вихідних та створенням умов, за яких неможливо з власної волі залишити Республіку Польща, оскільки заробітна плата виплачувалася лише після повернення в Україну, застосуванням психологічного тиску, що виразився у висловленні погроз накладення штрафів, відправлення додому та стягнення з особи коштів, витрачених на оформлення виїзних документів до Республіки Польща, в разі її відмови виконувати умови укладеного контракту про зобов'язання її працювати моделлю у мережі Інтернет»¹⁰.

Поряд із примусовою працею та іншими різновидами експлуатації людини, поширеними на практиці, існують випадки наявності такої мети вчинення торгівлі людьми, як залучення у боргову кабалу, яка, відповідно до Додаткової конвенції ООН про скасування рабства, работоргівлі та інститутів і звичаїв, подібних до рабства, прийнятої 1956 р., розглядається як поставлення особи у становище, коли вона, ставши боржником, у забезпечення свого боргу надає особисту працю, але цінність виконуваної роботи не зараховується в погашення боргу, або якщо тривалість цієї роботи не обмежена і характер її не визначений.

Якщо торгівля людьми поєднується із незаконним переміщенням людини через державний кордон України, ці дії потребують додаткової кваліфікації за ст. 332 КК України «Незаконне переправлення осіб через державний кордон України». Ці форми злочину також не охоплюють випадків торгівлі людьми шляхом позбавлення людини волі (під час її транспортування або оплатної передачі). Тому торгівля людьми, вчинена у такий спосіб, потребує додаткової кваліфікації за ст. 146 КК України «Незаконне позбавлення волі або викрадення людини».

Здійснення незаконної угоди стосовно людини може бути пов'язане із обмеженням свободи людини. Особиста свобода у цьому разі є додатковим об'єктом злочину, тому незаконне позбавлення волі людини охоплюється складом ст. 149 КК України.

Торгівля людьми часто межує із заняттям проституцією та іншими злочинами, пов'язаними з нею. У КК України (2001 р.) передбачена відповідальність за ці дії, тому постає питання про притягнення до відповідальності за примушення до проституції торговців людьми та вербувальників. Дії торговців людьми та вербувальників, вчинені з метою сексуальної експлуатації потерпілих, по суті, є пособництвом у вчиненні злочинів, передбачених ст. 303 КК України (у редакції від 12 січня 2006 р.) «Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією», але пособництвом, що визнане законодавцем як окремий злочин у ст. 149 КК України.

Дещо схожою з торгівлею людьми є незаконна посередницька діяльність щодо працевлаштування громадян за кордоном. Такі дії передбачаються ст. 202 КК України як порушення порядку заняття господарською (підприємницькою) діяльністю. Торговлю людьми слід відмежовувати від названого злочину за сукупними ознаками. По-перше, кінцевою метою торгівлі людьми є злочинне використання людини, тоді як мета незаконних посередницьких дій із працевлаштування – оплатне працевлаштування осіб за кордоном. По-друге, суб'єкт торгівлі людьми отримує гроші від покупця людини чи замовника на вербування, а в разі порушення порядку заняття господарською (підприємницькою) діяльністю – від самої людини, яку суб'єкт працевлаштовує. По-третє, після вчинення торгівлі людьми жертва злочину використовується для реалізації злочинної мети, передбаченої у ст. 149 КК України (сексуальна експлуатація, використання в порнобізнесі, втягнення у злочинну діяльність, залучення в боргову кабалу, усиновлення (удочеріння) з метою наживи, використання в збройних конфліктах, експлуатація праці), а після вчинення злочину, передбаченого ст. 202 КК України, особа працює, заробляючи собі на життя¹¹.

Щодо відповідальності за суміжні з торгівлею людьми злочини, то чинний Кримінальний кодекс України містить ст. 303 (у редакції від 12 січня 2006 р.) «Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією»¹². Під сутенерством у цій статті необхідно розуміти дії особи із забезпечення заняття проституцією іншою особою. Проституцією закон визначає як надання сексуальних послуг (здійснення статевих актів, задоволення статевої пристрасті в неприродних формах, вчинення будь-яких інших дій сексуального характеру, пов'язаних, зокрема, з різноманітними формами сексуальних збочень) із метою отримання доходу

¹⁰ Ухвала апеляційного суду Волинської області від 03 квітня 2012 р.; справа № 1-78/2011; провадження № 11/0390/181/2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41712267>.

¹¹ Казначеев Д.Г. Законодавство України як основа боротьби з торгівлею людьми/ Д.Г. Казначеев // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2012. – № 1. – С. 446.

¹² Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо вдосконалення відповідальності за торгівлю людьми та втягнення в заняття проституцією: Закон України від 12 січня 2006 р. // Офіційний вісник України. – 2006. – № 6. – Ст. 281.

різним партнерам і не на основі особистої симпатії, приязні. У цьому випадку немає значення, вчинюються ці дії з особами протилежної чи однієї статі. Надання сексуальних послуг обумовлюється винагородою, здійснюється за плату. Домовленість про оплату має бути досягнута ще до вчинення сексуальних дій, хоча конкретна ціна може і не називатися. Заняття проституцією означає надання сексуальних послуг більш чи менш тривалий час, причому різним клієнтам, або одноразово, але кільком особам одночасно¹³.

Відповідальність за втягнення малолітнього чи неповнолітнього в заняття проституцією чи примушування їх до заняття проституцією за цією статтею має наставати незалежно від того, чи вчинені такі дії з використанням обману, шантажу, уразливого стану зазначених осіб або із застосуванням чи погрозою застосування насильства, використанням службового становища, або особою, від якої потерпілий був у матеріальній чи іншій залежності.

Україна докладно зусиль у сфері протидії торгівлі людьми, особливо в частині поширення Національного механізму взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми. Особлива роль у цьому аспекті надана Міністерству соціальної політики України та Національній поліції, які мають відомчу статистику щодо виявлених осіб, які постраждали від торгівлі людьми. Однак через високу латентність цього злочину дані, якими володіють правоохоронні органи, не відповідають дійсності. Це заважає проведенню об'єктивної оцінки існуючої ситуації. Міжнародна організація з міграції (далі – МОМ), громадські організації та національні надавачі соціальних послуг ведуть власну статистику про потерпілих від торгівлі людьми, яким вони допомагають, що дає можливість не тільки оцінювати масштаби цього явища, але й вивчати його особливості: причини, наслідки, групи ризику, потреби потерпілих тощо.

За даними дослідження, проведеного на замовлення МОМ, понад 230 000 українців постраждали від торгівлі людьми з 1991 р., що робить Україну однією з основних країн походження постраждалих від сучасного рабства в Європі. Однак в останні роки в Україні спостерігається негативна тенденція – із країни походження постраждалих від торгівлі людьми, коли громадян України обманним шляхом вивозять за кордон із метою експлуатації, наша країна дедалі більше перетворюється на країну призначення для торгівлі людьми. Все частіше громадяни інших держав стають постраждалими від різних форм експлуатації в Україні: сексуальної експлуатації, включно із примусовою проституцією та порнографією, трудової експлуатації в сільському господарстві, будівництві, секторі обслуговування, від примусового жебрацтва та вилучення органів. Постраждалими стають чоловіки, жінки та діти, незалежно від віку, країни походження та рівня соціального добробуту.

Торгівля людьми дедалі більше стає підконтрольною транснаціональним злочинним угрупованням, оскільки є видом злочинної діяльності, що приносить високий прибуток від експлуатації постраждалих і має низький ризик розкриття і висунення звинувачення проти злочинців. Навіть якщо справи про торгівлю людьми і доводять до суду, покарання злочинців, зазвичай, не є суворим. Це спричинено певними особливостями цієї категорії злочинів, що викликані складністю їх розкриття та розслідування. Аналіз справ цієї категорії свідчить, що вербування, перевезення та експлуатацію постраждалих здійснюють різні особи, які на час виявлення факту злочину можуть перебувати на території різних держав — походження, транзиту чи призначення. Справи значно розтягнуті у часі та просторі: інколи від моменту вербування до продажу минає кілька місяців. Постраждалі, як правило, з недовірою ставляться до правоохоронців і, побоюючись розголосу обставин експлуатації та покарання з боку злочинців, відмовляються звертатися до правоохоронних органів і свідчити в суді. За таких обставин дуже складно зібрати достатні докази незаконної діяльності торгівців людьми, що можуть бути ефективно використані проти них у судовому процесі. Недостатня доказовість, латентність потерпілих і помилки, яких припускаються правоохоронці та судді через недостатнє знання специфіки розслідування та судового переслідування за цією категорією злочинів, є головними причинами низької ефективності судового розгляду справ, порушених за фактами торгівлі людьми¹⁴.

20 вересня 2011 р. Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про протидію торгівлі людьми» (№ 3739-VI), який набув чинності 15 жовтня 2011 р. Законом було впроваджено важливі зміни до українського законодавства у сфері протидії торгівлі людьми, зокрема, введено статус особи, яка постраждала від торгівлі людьми, заборонено утримування осіб, які звернулася за наданням їм статусу, в установах

¹³ Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – К. : Юридична думка, 2010. – 1288 с.

¹⁴ Україна як країна призначення для торгівлі людьми. Матеріали для практичного використання працівниками прикордонної служби, правоохоронних органів та суддями / [М.О. Васильєва, В.В. Касько, А.М. Орлеан, О.В. Пустова]. – К. : Фенікс, 2012. – С. 6.

тимчасового тримання та видворення їх за межі України до встановлення цього статусу. Статус особи, яка постраждала від торгівлі людьми, надаватиметься на строк до двох років із можливістю продовження ще на один рік за умови існування обґрунтованих підстав вважати, що життю, фізичному чи психічному здоров'ю або свободі та недоторканності особи у разі повернення до країни походження загрожуватиме небезпека. Особа, яка безперервно прожила на території України протягом трьох років із дня надання їй статусу постраждалої від торгівлі людьми, матиме право на отримання дозволу на імміграцію в порядку, встановленому законодавством України.

Міжнародні організації фіксують певні зміни у природі сучасної работоргівлі. Якщо упродовж багатьох років наймасовішою її формою був примус жінок до роботи у секс-індустрії, то сьогодні більшість жертв – чоловіки. Представників сильної половини людства використовують, в основному, для примусової трудової експлуатації, кількість випадків якої невпинно зростає.

Найбільша кількість потерпілих від торгівлі людьми – 67% – з 2010 р. до червня 2017 р. зазнали примусу у сусідній Росії, 13% – потрапили до Польщі, ще 8% – наразилися на експлуатацію саме в Україні.

До незмінної групи ризику належать діти з неблагополучних родин та ті, що перебувають під опікою держави. Саме їм загрожує надзвичайно високий ризик постраждати від торгівлі людьми та експлуатації в межах України – жебракування, примусової праці, проституції та виробництва порнографії.

Підводячи підсумок, варто констатувати, що Україна одна з перших у світі комплексно підійшла до вирішення проблеми торгівлі людьми. Урядом затверджено програму протидії цьому явищу, прийнято спеціальне законодавство про кримінальну відповідальність за торгівлю людьми, створено спеціалізовані підрозділи ОВС для боротьби із цим злочином. Зусиллями державних та неурядових організацій розпочато роботу по наданню допомоги жертвам торгівлі людьми¹⁵.

Попри все, проблема торгівлі людьми не може бути розв'язана на рівні однієї країни: нові виклики та загрози вимагають консолідації як зусиль інституцій на державному рівні, так і зусиль міжнародної спільноти, оскільки цей злочин становить значну суспільну небезпеку, негативний вплив якого полягає у руйнуванні суспільної моралі, втраті родинних зв'язків, зростанні агресивності, жорстокості та насильства.

Анотація

У статті здійснено аналіз вітчизняної кримінально-правової норми щодо регулювання питання кримінальної відповідальності за торгівлю людьми. Наведено окремі особливості кваліфікації ст. 149 Кримінального кодексу України. Розглянуто зміни, які було впроваджено до українського законодавства у сфері протидії торгівлі людьми. Проаналізовано сучасний стан торгівлі людьми в Україні.

Summary

The article analyzes the domestic criminal law on the regulation of the issue of criminal liability for human trafficking. Certain features of qualification of art. 149 of the Criminal Code of Ukraine. The article deals with the changes introduced into the Ukrainian legislation in the field of combating human trafficking. The author analyzes the current state of human trafficking in Ukraine.

Використана література:

1. Вирок Рівненського міського суду від 17 квітня 2013 р.; справа № 1715/20652/12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/30922730>.
2. Діяльність органів внутрішніх справ по запобіганню торгівлі людьми : [навч. посіб.] / за ред. акад. О.М. Бандурки. – Харків : Вид-во НУВС, 2001. – 244 с.

¹⁵ Діяльність органів внутрішніх справ по запобіганню торгівлі людьми : [навч. посіб.] / за ред. акад. О.М. Бандурки. – Харків : Вид-во НУВС, 2001. – С. 4

3. Довідник професійного судді щодо застосування судами України ст. 149 КК України / [Л.П. Никифоряк, А.М. Орлеан, Н.С. Стефанів]. – Київ : «Фенікс», 2015. – 52 с.
4. Казначеев Д.Г. Законодавство України як основа боротьби з торгівлею людьми / Д.Г. Казначеев // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2012. – № 1. – С. 442–449.
5. Кримінальний кодекс України (від 05 квітня 2001 р.): Прийнятий сьомою сесією ВР України / за ред. М.І. Мельника. – К., 2001.
6. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – К. : Юридична думка, 2010. – 1288 с.
7. Орел Ю.С. Актуальні проблеми боротьби з торгівлею людьми в Україні / Ю.С. Орел // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2014. – № 1 (32). – С. 41–44.
8. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо вдосконалення відповідальності за торгівлю людьми та втягнення в заняття проституцією: Закон України від 12 січня 2006 р. // Офіційний вісник України. – 2006. – № 6. – Ст. 281.
9. Протидія торгівлі людьми: збірник нормативно-правових актів. – Київ, 2016. – 196 с.
10. Україна як країна призначення для торгівлі людьми. Матеріали для практичного використання працівниками прикордонної служби, правоохоронних органів та суддями / [М.О. Васильєва, В.В. Касько, А.М. Орлеан, О.В. Пустова]. – К. : Фенікс, 2012. – 120 с.
11. Ухвала апеляційного суду Волинської області від 03 квітня 2012 р.; справа № 1-78/2011; провадження № 11/0390/181/2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41712267>.
12. Ухвала апеляційного суду Чернігівської області від 05 березня 2015 р.; справа № 728/2695/14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42986705>.
13. Ухвала апеляційного суду Чернігівської області від 08 лютого 2014 р.; справа № 735/823/2013; провадження № 11-кп/795/57/2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/37147647>.
14. Черевко К.О. Кримінальне законодавство України щодо протидії торгівлі людьми / К.О. Черевко // Актуальні проблеми кримінального права та кримінології у світлі реформування кримінальної юстиції : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (19 трав. 2016 р., м. Харків, Україна) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Кримінол. асоц. України ; Ун-т Англія Раскін ; Праз. ін-т дослідж. з питань безпеки (PSSI) ; Чес. кримінол. т-во ; Харків. міськ. осередок гром. орг. «Всеукр. асоц. кримін. права». – Харків : ХНУВС, 2016. – 192 с.

Nadiya Humenna,
Candidate of Juridical Sciences,
Lecturer at Department of Philosophy and Social Sciences
I. Horbachevsky Ternopil State Medical University